

Sygn. akt **III AUa 1436/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Goss-Kokot

Sędziowie: SSA Ewa Cyran

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans (spr.)

Protokolant: insp.ds.biurowości Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2015 r. w Poznaniu

sprawy **(...) Sp. z o.o. Oddział (...) w Z., E. A.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanych : K. B., M. B., A. B., J. B., B. B., M. C., M. D., P. D.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji **(...) Sp. z o.o. Oddział (...) w Z.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 13 czerwca 2014 r. sygn. akt IV U 2805/13

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od odwołującej Spółki na rzecz pozwanego kwotę 1080 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.**

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Ewa Cyran
-------------------------------------	-----------------------	---------------

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 21.06.2013r. dotyczącymi **E. A.** (znak (...)), **K. B.** (znak (...)), **M. B.** (znak (...)), **A. B.** (znak (...)), **J. B.** (znak (...)), **B. B.** (znak (...)), **M. C.** (znak (...)), **M. D.** (znak (...)), **P. D.** (znak (...)) organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w/w osób podlegających ubezpieczeniom, jako pracownicy u płatnika składek **(...) Sp. z o.o. Oddział (...) w Z.** (obecnie **(...) Sp. z o.o., Oddział (...) w Z.**), wynoszą wskazane szczegółowo w decyzjach kwoty w poszczególnych miesiącach i latach.

W uzasadnieniach decyzji podano, że płatnik w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodów osiągniętych przez zatrudnionych zainteresowanych w postaci świadczeń nazwanych: „dopłata do wczasów” w 2010r., „dopłata gwiazdkowa” w 2010r., „dopłata do wczasów” w 2011r. i „dopłata” w 2011r., które były przyznawane wyłącznie na podstawie kryterium stażu pracy pracownika, nie uzależniając wysokości świadczenia od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu świadczeń socjalnych.

Odwołujący – płatnik składek (...) Sp. z o.o. Oddział (...) w Z. we wniesionych odwołaniach od tych decyzji domagał się ich zmiany i ustalenia, że przyjęta przez odwołującego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia w latach 2010 – 2011 była prawidłowa.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań z przyczyn wskazanych w uzasadnieniach zaskarżonych decyzji.

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie rozpoznawanej pod sygnatura IV U 2805/13, oddalił wniesione odwołania.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Płatnik składek (...) Sp. z o.o. Oddział (...) w Z. jest jednym z 12 oddziałów firmy (...) Sp. z o.o. w G.. Płatnik zatrudniał średniorocznie w 2011 roku - 34 pracowników w przeliczeniu na pełen etat i zleceniobiorców i w 2012 roku - 39 pracowników w przeliczeniu na pełen etat i zleceniobiorców.

(...) Sp. z o.o. Oddział (...) w Z. prowadzi wspólną działalność socjalną wraz z (...) Sp. z o.o. Oddział Fabryki (...) w Z. – w latach 2010-2011 w oparciu o Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych dla (...) S.A. Oddział Z. z dnia 01.01.2003r., a w 2012r. w oparciu o Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) Sp. z o.o. Oddział Fabryki (...) w Z. z dnia 06.02.2012r. i Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) Sp. z o.o. Oddział Fabryki (...) w Z. z dnia 20.11.2012r.

Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych dla (...) S.A. Oddział Z. z dnia 01.01.2003r., w § 3 przewidywał, że środki Funduszu przeznaczone są na finansowanie m.in. pomocy rzeczowej przyznawanej osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej lub zapomóg udzielanych w wypadkach losowych, wypoczynku urlopowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie, działalności kulturalno-oświatowej w postaci imprez artystycznych, kulturalnych i rozrywkowych, imprez okolicznościowych – wraz z zakupem drobnych upominków z okazji różnorodnych świąt oraz rocznic. Zgodnie natomiast z § 4 pkt 1 regulaminu, przyznanie i wysokość dofinansowania z Funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Pracodawca ustala maksymalną kwotę dopłat do poszczególnych rodzajów działalności socjalnej w zależności od wielkości posiadanych środków (pkt 2). Wnioski o przyznanie świadczeń i usług z Funduszu wraz z uzasadnieniem należy kierować do Dyrektora lub osoby upoważnionej do działania w imieniu pracodawcy (pkt 4). Kwalifikacja wniosków i przyznanie osobom uprawnionym wszelkich świadczeń z Funduszu należy do decyzji Dyrektora lub osoby upoważnionej do działania w imieniu pracodawcy (pkt 6).

Zgodnie z załącznikiem do Regulaminu - ZFŚS (...) S.A., Oddział Z., określającym zasady gospodarowania środkami ZFŚS w roku 2003, wszelkie świadczenia udziela się na umotywowany wniosek uprawnionego pracownika i w oparciu o bieżący stan konta ZFŚS, jak również biorąc pod uwagę zaplanowane przeznaczenie środków na dany rok.

Płatnik składek w latach 2010-2011 wypłacał z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych dodatki dla pracowników nazwane „dopłaty do wczasów”, „dopłaty” lub „dopłaty gwiazdkowe”. Wysokość tych dodatków nie była uzależniona od sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej pracowników. Świadczenia były przyznawane dla wszystkich pracowników w jednakowej wysokości. Dotyczyło to zarówno pracowników fizycznych, jak i dyrektora. Pracownicy nie składali żadnych oświadczeń ani kwestionariuszy o wysokości dochodu w rodzinie. Pracownicy nie składali również żadnych wniosków o przyznanie i wypłatę tych świadczeń. O przyznaniu i wypłacie tych świadczeń decydował Dyrektor zakładu. Komisja socjalna nigdy nie decydowała o wysokości świadczeń gwiazdkowych i dopłaty do wczasów, nie

miała żadnego wpływu na wysokość przyznawanych świadczeń. O wypłacie świadczeń i ich wysokości pracownicy dowiadawali się od przełożonych lub za pomocą informacji wywieszanych na tablicach ogłoszeń w miejscu pracy bądź wysyłanych drogą e-mailową.

Przy wypłacie „dopłaty do wczasów” w 2010r. z ZFŚS, „dopłaty gwiazdkowej” w 2010r. z ZFŚS, „dopłaty do wczasów” w 2011r. z ZFŚS oraz „dopłaty” w 2011r. z ZFŚS jedynym zastosowanym kryterium był staż pracy.

Obecnie przy wypłacie tych świadczeń pracownicy składają oświadczenia o dochodzie na członka rodziny, w tym podają dochód współmałżonka. Wysokość dopłat różni się obecnie. Regulują ją ustalone przez płatnika składek trzy progi dochodowe. W sytuacji, gdy pracownik ma niższy dochód, otrzymuje wyższe świadczenie.

W przypadku szczególnie trudnej sytuacji rodzinnej lub w wypadkach losowych pracownicy płatnika składek mogli ubiegać się o wypłatę z ZFŚS bezwrotnej zapomogi. Takich wniosków wpływało około 8-10, co 3 miesiące. Wnioski te opiniowała Komisja socjalna, kierując się trudną sytuacją materialną, życiową oraz biorąc pod uwagę ilość członków w danym gospodarstwie domowym, a także wysokość dochodów.

Ubezpieczeni otrzymywali z funduszu socjalnego „dopłaty” wymienione w zaskarżonych decyzjach. Płatnik składek nie zaliczył ich do przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Mając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Okręgowy, przywołując treść art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz stanowisko Sądu Najwyższego, które wskazuje, iż wysokość przyznawanych świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, powinna być oceniana przez pryzmat sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej pracownika stwierdził, że wniesione przez płatnika odwołania są nieuzasadnione.

Analiza zgromadzonego materiału dowodowego doprowadziła Sąd Okręgowy do wniosku, że stosowany u płatnika składek w spornym okresie sposób przyznawania świadczeń w postaci „dopłaty do wczasów”, „dopłaty” lub „dopłaty gwiazdkowej” był niezgodny z zasadami przyznawania świadczeń socjalnych, określonych przepisem art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i wskazuje w sposób oczywisty, iż wypłacone zainteresowanym świadczenia nie miały charakteru socjalnego. Skoro tak, należało je uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2012r., poz. 361 ze zm.), który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Sąd Okręgowy wskazał także, iż w rozpoznawanej sprawie nie można pominąć faktu, że Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych dla (...) S.A., Oddział Z., z dnia 01.01.2003r., w ogóle nie przewidywał takiej formy pomocy, jaką stanowią wypłacone „dopłaty” z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Treść § 3 niewątpliwie przewiduje przeznaczenie środków Funduszu na dofinansowanie wycieczki urlopowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie, nie zawiera natomiast przeznaczenia funduszu na finansowanie „dopłaty gwiazdkowej” i „dopłaty” z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Również załącznik do Regulaminu ZFŚS (...) S.A., Oddział Z., określający zasady gospodarowania środkami ZFŚS w roku 2003, nie stanowi uzupełnienia treści regulaminu w zakresie przeznaczenia funduszu na pomoc świąteczną.

Odwołujący płatnik składek naruszył ponadto § 4 pkt 4 i 5 regulaminu, który jako warunek przyznania świadczeń socjalnych przewidywał złożenie wniosku o przyznanie świadczeń i usług z Funduszu wraz z uzasadnieniem. Również załącznik do Regulaminu ZFŚS w swej treści określał, że „wszelkie świadczenia udziela się na umotywowany wniosek uprawnionego pracownika”. Mimo jednak takich zapisów, materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wykazał, że odwołujący przydzielał sporne świadczenia bez jakichkolwiek wniosków pracowników. Pracownicy z tablic informacyjnych w zakładzie dowiadawali się, jakie świadczenie i w jakiej wysokości otrzymają. Sami natomiast wniosków o przyznanie spornych świadczeń nigdy nie składali. Co równie istotne, komisja socjalna działająca w zakładzie nie miała żadnego wpływu na wysokość przyznawanych świadczeń socjalnych w postaci „dopłaty do wczasów” i „dopłaty gwiazdkowej”. Z zeznań świadków jednoznacznie wynika, że komisja socjalna opiniowała jedynie

składane przez pracowników wnioski o zapomogi losowe, natomiast nigdy nie decydowała o wysokości świadczeń gwiazdkowych i dopłaty do wczasów –decydował o tym zarząd spółki. Potwierdzeniem tego faktu są wyjaśnienia płatnika składek z dnia 15.02.2013r. złożone w związku z przeprowadzoną kontrolą, w których w pkt Ad 12 płatnik przyznał, że w latach 2010 i 2011 o przyznaniu i wypłacie świadczeń socjalnych decydował Dyrektor zakładu.

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołujący przydzielał sporne świadczenia wszystkim pracownikom, bez względu na szczególne zdarzenia losowe czy szczególnie trudną sytuację materialną, nie kierując się również sytuacją życiową, rodzinną i materialną pracownika, a więc przyznał sporne świadczenia z naruszeniem art. 8 ust. 1 i 2 cyt. wyżej ustawy oraz § 4 pkt 4 i 5 Regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, przez co w sensie prawnym nie są one świadczeniem socjalnym, a jeżeli tak, nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. Powyższe powoduje, że otrzymane przez zainteresowanych świadczenia – „dopłata do wczasów” w 2010r., „dopłata gwiazdkowa” w 2010r., „dopłata do wczasów” w 2011r. i „dopłata” w 2011r., należy ocenić, jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenie z funduszu świadczeń socjalnych. Wypłatę tych świadczeń należy, więc uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił wniesione odwołania.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł w imieniu płatnika składek (...) Sp. z o.o. Oddział (...) w Z. - jego pełnomocnik.

Zaskarżając wyrok w całości zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie:

- przepisu art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zwanej dalej „UoSUS”) w ten sposób, iż Sąd Okręgowy rozpoznał oraz rozstrzygnął indywidualne sprawy Zainteresowanych w przedmiocie ustalenia prawidłowych podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, gdy tymczasem Organ rentowy nie mógł skutecznie i legalnie wydać decyzji w indywidualnych sprawach Zainteresowanych o ustalenie podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne, a tym samym Sąd I instancji nie mógł w tego rodzaju sprawach sądowych procedować i ich rozstrzygać co do meritum, bowiem możliwość wydania tego rodzaju decyzji nie jest w ogóle przewidziana powołanym wyżej przepisem art. 83 ust. 1 UoSUS, natomiast Organ rentowy mógł co najwyżej wydać - czego w niniejszej sprawie jednak nie uczynił - decyzje w zakresie indywidualnych spraw Zainteresowanych dotyczących ustalenia prawidłowego wymiaru składek na wspomniane powyżej ubezpieczenia, co oznacza, że z przyczyn formalnych Sąd Okręgowy powinien był uchylić wszystkie decyzje wydane przez Organ rentowy w sprawach Zainteresowanych, jako wydane bez podstawy prawnej, oraz przekazać te sprawy Organowi rentowemu do ponownego rozpoznania i wydania prawidłowych decyzji z punktu widzenia przepisu art. 83 ust. 1 UoSUS.

- przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (zwanej dalej „UoZFSS”), poprzez błędną jego wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie w niniejszej sprawie w ten sposób, iż Sąd I instancji przyjął, że przepis ten nie narusza konstytucyjnej zasady równego traktowania podmiotów prawa (mającej zastosowanie również do pracodawców oraz do pracowników), gdy tymczasem omawiany przepis wprowadza odmienne zasady przyznawania „ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat” wypłacanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, od zasad przyznawania świadczenia w postaci „świadczenia urlopowego” (przepis art. 3 ust. 4-6 UoZFSS), co narusza przepisy art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (zwanej dalej „Konstytucja RP”), bowiem przepisy Ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych:

a) uzależniają konieczność stosowania kryteriów socjalnych (czyli dokonania przez pracodawcę oceny sytuacji życiowej, rodzinnej oraz materialnej uprawnionego) przy przyznawaniu świadczeń socjalnych od tego, czy pracodawca ma ustawowy obowiązek utworzyć zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, czy też takiego obowiązku nie ma, co z

kolei ustawodawca uzależnił od tego, czy pracodawca zatrudnia, co najmniej 20 pracowników, w przeliczeniu na pełne etaty (przepis art. 3 ust. 1 UoZFŚS), czy też ma mniej liczną załogę, oraz

b) ustalają wysokość „świadczenia urlopowego”, które jest wypłacane przez pracodawców niemających obowiązku tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w jednakowej dla wszystkich pracowników wysokości, (czyli bez konieczności uprzedniego ustalania przez pracodawcę sytuacji rodzinnej, materialnej, czy życiowej pracowników), gdy tymczasem wysokość „ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat”, wypłacanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, (czyli przez pracodawców mających obowiązek tworzenia takiego funduszu), jest uzależniona od spełnienia przez pracowników określonych kryteriów socjalnych.

Takie różne traktowanie zarówno pracodawców w zakresie zasad realizowania świadczeń socjalnych, jak również pracowników otrzymujących owe świadczenia socjalne - w zależności o tego, czy pracodawca ma obowiązek tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych - niewątpliwie stanowi ze strony ustawodawcy przejaw dyskryminacji pracodawców oraz pracowników, bowiem pracownicy zatrudnieni u pracodawców, którzy nie mogą wypłacać świadczeń urlopowych oraz chcąc prowadzić działalność socjalną muszą tworzyć zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, mogą w ogóle nie otrzymać świadczeń socjalnych, albo otrzymać świadczenia niższe od wysokości świadczenia urlopowego, wypłacanego przez mniejszych pracodawców bez względu na sytuację materialną, rodzinną lub życiową zatrudnianych pracowników. W ten sposób dochodzi do naruszenia przepisu art. 32 Konstytucji RP, zaś niekonstytucyjne przepisy rangi ustawowej nie mogą być w takim przypadku stosowane.

- przepisu art. 18 ust. 1 UoSUS oraz przepisu art. 20 ust. 1 UoSUS, w związku z przepisem art. 4 pkt 9) UoSUS, oraz naruszenie przepisów § 1 oraz § 2 ust. 1 pkt 19) Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (zwanego dalej „Rozporządzeniem”), a także przepisu art. 81 ust. 1 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (zwanego dalej „UoNFZ”), w związku z przepisem art. 18 ust. 1 UoSUS oraz przepisem art. 4 pkt 9) UoSUS, a także przepisem § 2 ust. 1 pkt 19) Rozporządzenia, poprzez niewłaściwe ich zastosowanie w niniejszej sprawie w ten sposób, iż Sąd I instancji niesłusznie zaliczył do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne Zainteresowanych wartość świadczeń socjalnych wypłaconych Zainteresowanym przez Odwołującego w postaci: „dopłaty gwiazdkowej”, „dopłaty do wczasów” oraz „dopłaty” (wypłaconej w roku 2011 przed świętami Bożego Narodzenia), ze środków funkcjonującego u niego Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, gdy tymczasem owe świadczenia nie mogły stanowić podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne Zainteresowanych, bowiem zostały im wypłacone, jako świadczenia socjalne, a czego Sąd Okręgowy nie uwzględnił przy wydawaniu zaskarżanego orzeczenia, na skutek dokonania błędnej kwalifikacji prawnej spornych świadczeń socjalnych - nietrafnie przyjmując, że owe świadczenia nie mają charakteru socjalnego - co z kolei było wynikiem dokonania przez Sąd I instancji błędnej wykładni przepisu § 2 ust. 1 pkt 19) Rozporządzenia, w związku z błędną wykładnią przepisu art. 8 ust. 1 UoZFŚS oraz przepisu art. 2 ust. 1 UoZFŚS, gdyż spełnione przez Odwołującego sporne świadczenia były „świadczeniami finansowanymi ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”, w konsekwencji czego nie mogły one stanowić podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, apelujący wniósł o:

- uchylenie w całości przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze - Wydziału IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 marca 2014r. (sygn. akt IV U 2805/13), a także o uchylenie w całości poprzedzających ten wyrok decyzji wydanych przez Organ rentowy w dniu 21 czerwca 2013r. w indywidualnych sprawach Zainteresowanych w przedmiocie ustalenia podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne (nr decyzji od (...) do (...)), oraz o przekazanie przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu tych spraw do ponownego rozpoznania bezpośrednio Organowi rentowemu, celem wydania w indywidualnych sprawach Zainteresowanych decyzji opartych na przewidzianej przez prawo podstawie prawnej (przepis art. 477^{14a} KPC), względnie o

- zmianę przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze - Wydziału IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 marca 2014r. (sygn. akt IV U 2805/13) w ten sposób, że Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyda wyrok, którym stwierdzi, iż przyjęte przez Odwołującego podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne Zainteresowanych - z tytułu zatrudnienia u Odwołującego - za miesiące wskazane w indywidualnych decyzjach-dotyczących Zainteresowanych, a wydanych przez Organ rentowy w dniu 21 czerwca 2013r., były prawidłowe, a w konsekwencji, że Odwołujący nie ma obowiązku doliczania do podstaw wymiaru wskazanych powyżej składek świadczeń pieniężnych wypłaconych Zainteresowanym z funkcjonującego u Odwołującego Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

- zasądzenie na rzecz Odwołującego od Organu rentowego kosztów całego postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą, według norm przepisanych.

Pełnomocnik pozwanego organu rentowego wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja jest niezasadna.

Nie kwestionując ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy, apelujący zarzucił zapadłemu rozstrzygnięciu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 w zw. z § 1 oraz § 2 ust. 1 pkt 19) rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentę, art. 81 ust 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zw. z art. 18 ust 1 ustawy systemowej oraz art. 4 pkt 9 i § 2 ust 1 pkt 19 rozporządzenia, przede wszystkim poprzez niedokonanie prawidłowej wykładni treści tych przepisów.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia spornych przepisów była prawidłowa, została ona w należyty sposób uzasadniona, ze wskazaniem ugruntowanego orzecznictwa sądowego. Niniejszy Sąd całkowicie popiera zatem wywody dokonane przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne.

Za całkowicie niezasadny uznać należy podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 - dalej ustawa systemowa). Przepis ten stanowi, że Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności: przebiegu ubezpieczeń (pkt 2), ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek (pkt 3). Już samo użycie w przedmiotowym przepisie sformułowania „w szczególności” wskazuje, że zakres przedmiotowy, w jakim organ rentowy może wydawać decyzje nie jest zamknięty, co oznacza, iż ZUS może również wydawać decyzje w innych przedmiotach niż te wskazane w tymże przepisie, od których odwołania mogą być rozpoznawane przez sądy powszechne. Podkreślić należy, iż wbrew stanowisku apelującego - w orzecznictwie ugruntowany jest już pogląd, zgodnie z którym skarżony przepis dopuszcza możliwość kontroli płatnika i dokonania analizy sposobu wydatkowania przez niego środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (dalej, ZFŚŚ lub Fundusz) – w tym także do oceny czy świadczenia te spełniają warunki niezbędne do ich wyłączenia z podstawy wymiaru składek – w zakresie kontroli prawidłowości ustalania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Nie znajduje zatem żadnego uzasadnienia zarzut niemożności wydania decyzji przez organ rentowy, a także niemożności rozpoznawania przez sąd odwołania od decyzji organu rentowego ustalającego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Gdyby nawet jednak uznać, że przepis art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uprawnia organ wykonujący zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych jedynie do wydawania decyzji w zakresie prawidłowości obliczenia (wyliczenia) przez płatnika składek na ubezpieczenie społeczne, a nie w kwestii prawidłowego ustalenia wysokości wynagrodzenia będącego podstawą składki, to wskazać należy, że podstawy do kontroli wynagrodzenia

za pracę dostarcza także art. 86 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który upoważnia ZUS do kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych przez płatników składek. Kontrola ta obejmuje m.in. zgłaszanie do ubezpieczenia oraz prawidłowość i rzetelność obliczenia, potrącenia i płacenia składki. Oznacza to przyznanie organowi rentowemu kompetencji do badania zarówno tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień i – w ramach obowiązującej go procedury – zakwestionowania tych postanowień umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia, które pozostaje w kolizji z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Należy przy tym podkreślić, że ZUS nie jest ograniczony wyłącznie do zakwestionowania faktu wypłacenia wynagrodzenia w ogóle lub we wskazanej kwocie, ani tylko prawidłowości wyliczenia, lecz może ustalać stosunek ubezpieczenia społecznego w ściśle określonych warunkach, będąc niezwiązanym nieważną czynnością prawną (w całości lub w części) – (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach, z dnia 9 maja 2014, III AUa 2111/13, LEX nr 1474057).

Kolejny zarzut podnoszony przez odwołującego dotyczył naruszenia przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 592 – dalej ustawa z dnia 4 marca 1994 r., lub ustawa o ZFŚS), poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w ten sposób, że Sąd Okręgowy przyjął, iż przepis ten nie narusza konstytucyjnej zasady równego traktowania podmiotów prawa. Uzasadniając swój wywód, apelujący wskazał na treść art. 3 ust. 1 i następną przywołanej ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wskazując, iż w jego ocenie art. 8 ust. 1 cyt. ustawy wprowadza odmienne zasady przyznawania ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat wypłacanych z funduszu od zasad przyznawania świadczeń w postaci świadczeń urlopowych zgodnie z treścią art. 3 ust. 4-6 ustawy o ZFŚS, tym samym narusza konstytucyjną zasadę równego traktowania podmiotów prawa.

Sporny przepis, tj. art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Art. 3 ust. 1 ustawy o ZFŚS wskazuje, że fundusz tworzą, z zastrzeżeniem ust. 2, pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku, co najmniej 20 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty. Ustęp 3 wskazuje, że pracodawcy zatrudniający według stanu na dzień 1 stycznia danego roku mniej niż 20 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty, z zastrzeżeniem ust. 2, mogą tworzyć fundusz do wysokości i na zasadach określonych w art. 5 lub mogą wypłacać świadczenia urlopowe, o których mowa w art. 4-6. Wysokość świadczenia urlopowego, nie może przekraczać wysokości odpisu podstawowego, określonego w art. 5 ust. 2, 2a i 3 – odpowiednio do rodzaju zatrudnienia pracownika, z tym, że wysokość świadczenia dla zatrudnionych, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3, ustala się proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy pracownika. Powyższe świadczenia urlopowe, wypłaca pracodawca raz w roku każdemu pracownikowi korzystającemu w danym roku kalendarzowym z urlopu wypoczynkowego w wymiarze co najmniej 14 kolejnych dni kalendarzowych. Wypłata świadczenia urlopowego następuje nie później niż w ostatnim dniu poprzedzającym rozpoczęcie urlopu wypoczynkowego. To świadczenie urlopowe nie podlega składce na ubezpieczenie społeczne pracowników (ust. 4-6).

Mając na uwadze treść cytowanych przepisów, stwierdzić należy, że podnoszony przez apelującego zarzut, jest całkowicie niezasadny. Po pierwsze nie możemy mówić o nierównym traktowaniu podmiotów w przypadku, gdy - tak jak ma to miejsce w opisanym przez odwołującego przypadku - mamy do czynienia z dwoma odmiennymi świadczeniami, wypłacanymi na podstawie różnych kryteriów, których jedynym łącznikiem jest to, że wypłacane są z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Inne bowiem jest kryterium przyznawania świadczenia urlopowego dla pracodawców zatrudniających mniej niż 20 osób, a inne w przypadku wypłacania „ulgowych świadczeń, usług i dopłat” dla pracodawców zatrudniających więcej niż 20 pracowników. Przepis art. 3 ust. 1-6 ustawy o ZFŚS określa zatem kryteria wypłaty „świadczeń urlopowych” przyznawanych wszystkim pracownikom, po równo w przedsiębiorstwach zatrudniających mniej niż 20 pracowników. Natomiast przepis art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS określa zasady przyznawania „ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat” z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w większych przedsiębiorstwach, gdzie kryterium jest sytuacja rodzinna, majątkowa i życiowa beneficjenta świadczenia i świadczenia te nie są wypłacane wszystkim pracownikom po równo, gdyż nie zdarza się tak, aby

w jednym przedsiębiorstwie sytuacja majątkowa, życiowa i rodzinna wszystkich pracowników była taka sama. Ustawodawca celowo w cytowanych przepisach w sposób odmienny uregulował ustawowy obowiązek oskładkowania (określony w art. 3 ust 6 ustawy o ZFŚS), a także stosowania kryteriów w przypadku małych firm (niezatrudniających więcej niż 20 pracowników) i w przypadku firm zatrudniających powyżej 20 osób. Odmiennie uregulowania nie stanowią jednak naruszenia konstytucyjnej zasady równości.

Przywołany przez apelującego przepis art. 3 ust 1 i następne ustawy o ZFŚS nie mógł także znaleźć zastosowania w przedmiotowej sprawie, gdyż odwołujący zatrudnia więcej niż 20 pracowników, a nadto w sprawie nie mamy do czynienia ze „świadczeniami urlopowymi”, tylko z „dopłatami”. Nie można, bowiem tracić z pola widzenia tego, że w niniejszej sprawie sporny jest charakter świadczeń tytułowanych przez samego odwołującego jako „dopłata do wczasów” w 2010, „dopłata gwiazdkowa” w 2010 r., „dopłata do wczasów” w 2011 r., oraz „dopłata” w 2011 r.

Oczywiście nie nazwa, ale charakter wypłaconych środków i kryterium, na podstawie którego były one wypłacane, był w niniejszej sprawie przedmiotem oceny Sądu. Istota sporu sprowadza się bowiem do ustalenia, czy rację ma organ rentowy, uznający, iż skoro dokonywane przez odwołującego na rzecz zainteresowanych wypłaty z ZFŚS były przyznawane bez uwzględnienia kryterium socjalnego ustanowionego w art. 8 ustawy o ZFŚS, to nie można ich wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia, czy też już sam fakt, iż sporne świadczenia zostały wypłacone z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oznacza, że mają one charakter socjalny, w związku z tym nie stanowią podstawy wymiaru składek zgodnie z treścią § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

W tym miejscu należy wskazać, że niewątpliwie do jednych z obowiązków pracodawcy, zgodnie z kodeksem pracy, należy w miarę możliwości i warunków - obowiązek zaspokajania potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych pracowników, co wynika z art. 16 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.). Ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania potrzeb pracowników w miarę posiadanych środków socjalnych.

Obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został warunkowo ujęty w ustawie z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Art. 1 ust. 1 ustawa z dnia 4 marca 1994 r. określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu. Zgromadzone środki winny być przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych. Art. 2 pkt 1 wskazanej powyżej ustawy zwraca uwagę na to, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Powyzsza regulacja została stworzona po to, by nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie. Jak wynika z teje ustawy, pracodawcy są uprawnieni do dowolnej modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, aby umożliwić im uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości. Pracodawca nie ma zatem bezwzględnego obowiązku tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych – a jedynie może go tworzyć w zależności od swoich możliwości, bowiem przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności. Jednocześnie w zależności od wielkości pracodawcy oraz celu wypłaty – jak już wskazywano powyżej – inne są kryteria i zasady rozdysponowania środków z tworzonych funduszy.

Zatem, wprawdzie należy się zgodzić z apelującym, iż ustawodawca nie określił szczegółowo zasad regulujących sposób rozdysponowania środków z funduszu, jednakże w treści art. 8 ust 1 ustawy o ZFŚS określił jedną podstawową zasadę, która stanowi bazę do dokonywania dalszych, bardziej szczegółowych ustaleń, co oznacza, że wbrew temu co twierdzi apelujący, przyznawanie świadczeń z funduszu w postaci dopłat powinno uwzględnić ustalone

w tym przepisie kryterium. Ustawa nie nakazuje bowiem pracodawcy formułowania określonych kryteriów i nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu, pozostawiając te kwestie jego dobrowolnej decyzji, jednak stawia wymóg uzależniania przyznawania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu. Zgodnie bowiem z intencją ustawodawcy, zakładowy fundusz świadczeń socjalnych jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest finansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej między innymi na rzecz pracowników i ich rodzin. Fundusz świadczeń socjalnych ma być instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin oraz być wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest źródło finansowania przyznanych świadczeń, bowiem pochodziło ze środków zgromadzonych w Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych. Organ rentowy kwestionował jednak sposób przyznawania tychże świadczeń, mianowicie, że były one przyznawane z pominięciem kryterium socjalnego, tj. bez analizy sytuacji materialnej i życiowej poszczególnych pracowników. Apelujący natomiast ferował stanowisko, iż dokonane przez niego wypłaty nie stanowiły świadczeń określonych w art. 8 ustawy o ZFSS, natomiast były „innymi świadczeniami socjalnymi wypłacanymi z funduszu”, które w myśl przepisu § 2 ust 2 pkt 19 rozporządzenia nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. Organ rentowy, a następnie Sąd, miał zatem za zadanie ocenić, czy świadczenia wypłacane przez płatnika z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych były wypłacane na podstawie kryterium socjalnego i dlatego mogą zostać wyłączone z podstawy wymiaru składek.

Zważyć należy, że przepisy w zakresie wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych należy interpretować ściśle (a nie rozszerzająco), albowiem przepis § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (stanowiący, iż świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek), stanowi wyjątek od zasady określonej w przepisach art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U.z 2009 r., nr 205, poz. 1585 – dalej ustawa systemowa) w zw. z § 1 wspomnianego rozporządzenia. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej - zasadą jest, iż podstawę wymiaru składek stanowi przychód wskazany w art. 4 pkt 9 tej ustawy, czyli przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Stosownie zaś do art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.) - przychód, którego źródłem jest stosunek pracy, obejmuje – jak stanowi art. 12 ust. 1 tej ustawy – wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze lub ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń.

Podstawy wymiaru składek nie stanowią, w drodze wyjątku, jedynie pewne rodzaje przychodów, które – na podstawie upoważnienia z art. 21 ustawy o systemowej – określa wspomniane już rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Między innymi przepis § 2 pkt 19 tegoż rozporządzenia wyłącza z podstawy wymiaru składek przychody w postaci świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Z powyższego wynika zatem, iż zasadniczo wszystkie wypłaty i świadczenia otrzymane przez pracownika od pracodawcy stanowią jego przychód, który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, chyba że przepis szczególny wyłącza dany przychód z podstawy wymiaru składek. Przepisy ustanawiające takie wyłączenia należy jako wyjątki interpretować ściśle – w szczególności wspomniany § 2 pkt 19 rozporządzenia należy interpretować z uwzględnieniem podstawowej zasady zawartej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, rządzącej całością działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, zgodnie z którą do świadczeń socjalnych zalicza się jedynie świadczenia spełniające kryteria socjalne, do których należy sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracowników.

Nie zawsze bowiem fakt, iż świadczenie wypłacone jest z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przesądza o tym, że ma ono charakter socjalny.

Definicja „działalności socjalnej” daje pracodawcy możliwość zakupu ze środków funduszu między innymi bonów towarowych czy też przyznawania świadczeń pieniężnych z okazji świąt Bożego Narodzenia, czy Wielkanocy z tytułu zwiększonych wydatków w tym okresie, a także przyznawanie dopłat do urlopu wypoczynkowego. Jednak warunkiem umożliwiającym przyznanie świadczeń socjalnych jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu ich przyznawania, a także przyznanie je w oparciu o kryterium socjalne. Pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje bowiem podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”, a wspomniana swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Tym samym pracodawca administrujący środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może ich wydatkować niezgodnie z regulaminem o zakładowym funduszu zakładowej działalności socjalnej, którego postanowienia nie mogą być sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego, to jest uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP 2003/14/331). Analiza zachowania pracodawcy realizującego cele socjalne powinna zatem uwzględniać nie tylko obowiązujące w tym względzie przepisy prawa, ale i również okoliczności faktyczne towarzyszące ustalaniu sposobów dysponowania środkami z funduszu socjalnego. Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lutego 2008 r. II PK 156/07 (OSNP 2009/7-8/96) wskazywał między innymi, że możliwe jest przyjęcie średniego dochodu na członka rodziny jako usprawiedliwionego kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu.

Sąd Apelacyjny wskazuje, iż powyższe stanowisko niejednokrotnie było powtarzane w orzeczeniach Sądu Najwyższego, w których akcentowano sprzeczność z ustawą o zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych wydatkowania środków Funduszu na finansowanie ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z pominięciem wspomnianych kryteriów socjalnych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2004 r., I PK 22/03, OSNP 2005 Nr 6, poz. 80; z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 12/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 182; z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 96). W wyroku z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09 (OSNP 2011 nr 9-10, poz. 133) Sąd Najwyższy podkreślił, że podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zasada ta stanowi, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady.

Podobnie w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12 (OSNP 2013 nr 13-14, poz. 160). Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, wyłączając z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ramy te zaś zakreślają przepisy ustawy o ZFŚS oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. i jest on wiążący nie tylko w zakresie ogólnych zasad (kryteriów) podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, ale także w odniesieniu do ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS wyraźnie

wiąże wysokość przyznawanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Sąd Apelacyjny podziela wywody poczynione przez Sąd Najwyższy w przytoczonych orzeczeniach i ich uzasadnieniach.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że odwołująca spółka dokonując podziału i przydziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, nie analizowała sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z tego Funduszu (w tym zainteresowanych). Odwołująca spółka rozdzielając środki z ZFŚS w istocie stosowała jedynie kryterium stażu pracy, który decydował o przyznaniu dofinansowania do wypoczynku oraz dopłat z okazji Świąt. Sporne świadczenia były zatem wypłacane bez oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, a ich wysokość była ustalana w oparciu o staż pracy. Nadto odwołująca dokonywała wypłat wbrew przyjętym przez siebie regulacjom, gdyż w regulaminie w ogóle nie uwzględniała możliwości przyznawania pracownikom dofinansowania (dopłat) z okazji Świąt. Co istotne, zważyć należy także, iż sporne świadczenia były również wypłacane wbrew treści przyjętego regulaminu, gdyż odwołująca spółka przyznawała je bez pisemnych wniosków pracowników zawierających informację o sytuacji życiowej rodzinnej i materialnej.

Raz jeszcze Sąd Apelacyjny podkreśla, że podstawowa zasada korzystania ze środków Funduszu, która została określona w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, oznacza, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z Funduszu winno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z Funduszu. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej i w efekcie nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia tegoż kryterium. Powyższa zasada, jest zasadą ustawową, od której wyjątków nie może czynić regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, który musi być zgodny z przepisami ustawy w zakresie wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., sygn. I UK 121/09). Tym samym o spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby.

Odwołujący płatnik w analizowanej sprawie winien był dokonać analizy sytuacji życiowej, materialnej i osobistej zainteresowanych przed przyznaniem świadczenia z tytułu dopłaty do wypoczynku i świadczeń świątecznych. Nie musiało to wiązać się z podejmowaniem nadzwyczajnych działań z jego strony, czy z koniecznością generowania dodatkowych sił i środków. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wystarczające byłoby złożenie przez każdego pracownika oświadczenia o wysokości dochodu przypadającego na jednego członka rodziny, ze wskazaniem ile osób i w jakim wieku składa się na rodzinę pracownika. Taka informacja ujmowałaby w istocie nie tylko dochody pracownika osiągnane u odwołującego, ale także dochody pracownika osiągnane poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem. Stanowisko takie jest prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i w literaturze przedmiotu.

Na marginesie Sąd Apelacyjny zauważa, iż obecnie przy wypłacie świadczeń z funduszu, pracownicy odwołującej składają stosowne oświadczenia i wysokość dopłat obecnie różni się od siebie (pracodawca ustalił trzy progi dochodowe), co świadczy o tym, iż uwzględnił w regulaminie konieczność stosowania kryterium socjalnego określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Należy zgodzić się z Sądem Okręgowym, iż środki przyznawane z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wypłacane zainteresowanym przez płatnika, nie były wypłacane w oparciu o kryterium socjalne ustalone w ustawie o ZFŚS. Płatnik pominął podstawową i bezwzględnie zasadę przyznawania świadczeń socjalnych – nie przyznawał ich w oparciu o ocenę sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej beneficjenta świadczenia. Tym samym świadczenia wypłacone przez odwołującego nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, co oznacza, że stanowią one zwykły przychód ze stosunku pracy, który należy uwzględnić przy ustalaniu podstawy wymiaru składek (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., sygn. I UK 121/09)

Z uwagi na powyższe należało stwierdzić, iż Sąd Okręgowy słusznie uznał, iż przepis art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS na gruncie niniejszej sprawy miał zastosowanie do przyznawanych zainteresowanym świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zaś zarzut naruszenia tego przepisu, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie należało uznać za chybiony. Równie chybiony był tym samym zarzut naruszenia przepisu art. 18 ust. 1 ustawy systemowej oraz przepisu art. 20 ust. 1 ustawy systemowej, w związku z przepisem art. 4 pkt 9) tejsze ustawy oraz naruszenia przepisów § 1 oraz § 2 ust. 1 pkt 19) rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a także przepisu art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w związku z przepisem art. 18 ust. 1 ustawy systemowej oraz przepisem art. 4 pkt 9) tejsze ustawy i przepisu § 2 ust. 1 pkt 19) rozporządzenia, bowiem w rozpoznawanej sprawie przedmiotowe sporne świadczenia tytułowane jako „dopłaty do wczasów” wypłacone w 2010 r., „dopłaty gwiazdkowe” wypłacone w 2010 r., „dopłaty do wczasów” wypłacone w 2011 r. i „dopłaty” wypłacone w 2011 r. należało sklasyfikować jako świadczenia dodatkowe pracodawcy, nie zaś świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi tak wobec pracowników, jak wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy, który co prawda administruje funduszem, jednak nie może tego czynić z pominięciem ustawy.

Przyjmując zatem, że wypłata spornych świadczeń nie miała charakteru socjalnego, gdyż nie była powiązana z kryterium socjalnym, należało uznać je za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Odnosząc się natomiast do wniosku apelującego zawartego w treści apelacji – który pozostawił pod rozważenie Sądu konieczność przedstawienia Sądowi Najwyższemu spornego zagadnienia prawnego mającego polegać na przyjęciu, iż przepis art. 8 ust 1 ustawy o ZFŚS narusza konstytucyjną zasadę równego traktowania - Sąd Apelacyjny uznał, że był on nieuzasadniony, bowiem - mając na uwadze poczynione wyżej rozważania oraz ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie - przy rozpoznawaniu sprawy nie powstało zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Zasądzona kwota stanowi zwrot kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej wygrywającemu spór pozwanemu organowi rentowemu od przegrywającej spór apelującej spółki w wysokości 1080 zł, albowiem Sąd Apelacyjny uwzględnił, że każde z dziewięciu odwołań wniesionych przez odwołującą spółkę stanowiło odrębną sprawę.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Dorota Goss-Kokot	SSA Ewa Cyran
-------------------------------------	-----------------------	---------------